

**СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА
ЛАТИНСЬКА МОВА ТА МЕДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ**

Спеціальність: **II «Стоматологія»**
Освітньо-професійна програма: **Стоматологія**
Код компонента в освітній програмі: **ОК 3**
Рівень вищої освіти: **другий (магістерський)**
Форма здобуття освіти: **очна (денна)**
Рік навчання: **1**
Семестр(и): **I (осінній), II (весняний)**
Тип освітнього компонента: **обов'язковий**
Навчальний рік: **2025-2026**

Обсяг: **3 ECTS (90 год.)**
Навчальні заняття: **практичні заняття, консультації**
Підсумковий контроль: **диф. залік**
Пререквізити: **знання граматики мови викладання на рівні загальноосвітньої середньої школи**

Кафедра/підрозділ: **кафедра латинської мови та медичної термінології, вул. Трінклера 12**
Керівник освітнього компонента: **доц. Литовська Олександра Веніамінівна,**
ov.lytovska@kbmdu.edu.ua

Сторінка освітнього компонента в Системі дистанційного навчання ХНМУ (Moodle):

Розділ «Анатомічна термінологія» <https://distance.knmdu.edu.ua/course/view.php?id=30>

Розділ «Клінічна термінологія» <https://distance.knmdu.edu.ua/course/view.php?id=4333>

Розділ «Фармацевтична термінологія» <https://distance.knmdu.edu.ua/course/view.php?id=277>

ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Латинська мова є головним джерелом формування медичної наукової терміносистеми. Освітній компонент розглядає граматичні принципи та основи лексики й морфології латинської мови у межах, необхідних для використання у науковій та практичній діяльності сучасних медиків.

МЕТА КУРСУ: практичне оволодіння здобувачами освіти основами граматики та принципами словотворення, засвоєння значень греко-латинських словотворчих елементів та визначеного мінімуму термінологічної лексики, який дозволить розуміти, а також свідомо, грамотно та творчо застосовувати медичні терміни латинською мовою, так само як і слова греко-латинського походження в українській транскрипції, а також коректне послуговування фармацевтичними термінами та знання вимог до виписування рецептів.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ: *(зрозумілою здобувачам мовою)*

- демонструвати вміння користуватися латинською медичною термінологією в письмовій формі;
- здатність застосовувати набуті знання з граматики латинської мови при використанні латинських медичних термінів;
- уміти читати та перекладати медичні терміни з латинської мови на українську і навпаки;
- уміти коректно використовувати усталені медичні терміни і крилаті вирази латинською мовою;
- визначати компоненти термінів-комполітів, знати значення основних лексем грецького походження;
- уміти визначати частотні відрізки в назвах лікарських засобів, правильно записувати ці назви латинською мовою;
- уміти утворювати прості та складні клінічні терміни, знати найуживаніші словотвірні основи кінцеві та початкові терміноелементи, латинські та грецькі префікси;
- розуміти та перекладати клінічні діагнози та фрагменти клінічних діагнозів з латинської мови і навпаки;
- знати правила виписування рецептів латинською мовою, особливості позначення вагової кількості лікарських засобів у рецепті, уміти користуватися скороченнями у рецептах.

ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Перелік тем лекцій:

Учбовим планом не передбачено

Перелік тем практичних /лабораторних занять/ семінарів (60 год.):

1. Фонетика. Алфавіт. Класифікація голосних і приголосних. Дифтонги. Диграфи. Буквосполучення.
2. Фонетика. Довгота і короткість. Наголос.
3. Поняття «науковий термін». Система латинського іменника. Словникова форма. Граматичні категорії. Неузгоджене означення.
4. Система латинського прикметника. Системне вивчення прикметників 1 групи. Родові закінчення, визначення основи. Узгоджене означення в анатомічному терміні.
5. Основні моделі анатомічних термінів. Порядкові числівники.
6. Прикметники III відміни. Словникова форма. Відмінкові закінчення.
7. Іменники I та II відмін. *Nominativus et Genetivus Pluralis*. Утворення форм множини. Правило середнього роду. Скорочення в анатомічній номенклатурі.
8. Прикметники I та II відмін. Утворення форм *Plurālis*.
9. Загальна характеристика іменників III відміни. Іменники чоловічого роду. Родові закінчення чоловічого роду. Винятки з правил.
10. Іменники III відміни жіночого роду. Родові закінчення жіночого роду та винятки з правил.
11. Іменники III відміни середнього роду. Родові закінчення середнього роду та винятки з правил. Особливості утворення форм множини.
12. Прикметники III відміни. Діеприкметники теперішнього часу дійсного стану. Найвищий ступінь порівняння прикметників. Лексика. Вживання в анатомічній термінології.
13. Іменники IV і V відмін. Винятки. Назви органів системи травлення. Субстантивація: прикметники у ролі іменників. Переклад анатоμο-гістологічних термінів.
14. Практичні вправи з перекладу анатоμο-гістологічних термінів.
15. Підсумковий поточний контроль тем 1–14.
16. Поняття «клінічний термін». Однослівні та багатослівні терміни. Структурні моделі клінічних термінів.
17. Суфіксальний спосіб утворення клінічних термінів.
18. Префіксальний та префіксально-суфіксальний способи терміноутворення. Грецькі та латинські префікси.
19. Складні клінічні терміни. Грецько-латинські дублети визначення органів, тканин, судин, секретів та кінцеві терміноелементи, що визначають навчання, методи діагностичних обстежень, лікування, страждання, захворювання.
20. Складні клінічні терміни. Грецько-латинські дублети визначення фізіологічних та патологічних процесів. Кінцеві терміноелементи, що вказують на різновиди оперативних втручань.
21. Клінічна термінологія. Складні терміни. Початкові терміноелементи з ознакою фізичних властивостей, якості та інш.
22. Практичні вправи з перекладу та утворення клінічних термінів.
23. Поточний контроль вивчення тем 1-5. Дієслово у рецепті. Рецептурні фрази та спеціальні вирази.
24. Загальні відомості про фармацевтичну термінологію. Структурні моделі фармацевтичних термінів. Тривіальні назви лікарських засобів. Назви груп лікарських засобів за їх фармакологічною дією. Тверді, м'які та рідкі лікарські форми.
25. Рецепт та його структура. Оформлення латинської частини рецепта. Моделі виписування рецепта. Рецептурні скорочення. Латинські назви рослин.
26. . Хімічна термінологія. Назви хімічних елементів, кислот, оксидів. Назви закисів.

27. Назви солей та складних ефірів. Виписування рецептів з назвами хімічних сполук. Латинські назви дерев.
28. Латинські назви рослин та їх частин. Назви лікарських форм з рослинною сировиною, виписування рецептів.
29. Практичні вправи з перекладу фармацевтичних термінів.
30. Диференційований залік.

Перелік тем самостійної роботи студента (30 год.)

1. Фонетика. Алфавіт. Класифікація голосних і приголосних. Дифтонги. Диграфи. Буквосполучення.
2. Іменники I та II відмін.
3. Загальна характеристика іменників III відміни. Іменники чоловічого роду. Родові закінчення чоловічого роду. Винятки з правил.
4. Іменники III відміни жіночого роду. Родові закінчення жіночого роду та винятки з правил.
5. Іменники III відміни середнього роду. Родові закінчення середнього роду та винятки з правил. Особливості утворення форм множини.
6. Складні клінічні терміни. Грецько-латинські дублетивизначення органів, тканин, судин, секретів та кінцеві терміноелементи, що визначають навчання, методи діагностичних обстежень, лікування, страждання, захворювання.
7. Складні клінічні терміни. Грецько-латинські дублети визначення фізіологічних та патологічних процесів. Кінцеві терміноелементи, що вказують на різновиди оперативних втручань.
8. Загальні відомості про фармацевтичну термінологію. Структурні моделі фармацевтичних термінів. Тривіальні назви лікарських засобів. Назви груп лікарських засобів за фармакологічною дією. Тверді, м'які та рідкі лікарські форми.
9. Хімічна термінологія. Назви хімічних елементів, кислот, оксидів. Назви закисів.
10. Назви солей та складних ефірів. Виписування рецептів з назвами хімічних сполук.

СРС спрямована на поглиблення та закріплення теоретичних знань, отриманих під час аудиторного навчання та сприяють формуванню професійних компетентностей. Результати СРС підлягають контролю та включені до підсумкового контролю знань.

Консультації: онлайн за розкладом кафедри, наданим на сторінці курсу в Moodle.

Методи навчання: розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, презентація, виконання вправ та практичних робіт, розв'язання ситуаційних завдань.

ОЦІНЮВАННЯ

Поточна навчальна діяльність (ПНД).

Оцінювання успішності здобувачів освіти здійснюється відповідно до Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в ХНМУ (<https://knmu.edu.ua/documents/normatyvni-dokumenty-navchalnogo-proczesu/>). Оцінка за практичне чи підсумкове заняття становить від 2 до 5 балів. Подання завдань за запізненням з неповажних причин тягне за собою зниження оцінки відповідно до відсотка запізнення в часі від часу виконання завдання. Завдання перевіряються до 24 год. Оцінки виставляються у електронний журнал. Незадовільні оцінки відпрацьовуються відповідно до Положення про порядок відпрацювання студентами ХНМУ навчальних занять (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_vidprac_zaniat.pdf).

Поточний контроль у I семестрі проводиться викладачем академічної групи на останньому занятті та передбачає врахування ПНД відповідно до таблиці 1 Інструкції з оцінювання (див. вище). Оцінка визначається у балах від 70 до 120 та відміткою – «відпрацьовано», «не

відпрацьовано». Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу проводиться відповідно до «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності студентів».

Поточна навчальна діяльність II семестру разраховується аналогічно на підставі перерахунку середньої оцінки за 14 занять у багатобальну шкалу. Середнє арифметичне ПНД за обидва семестри становить **загальну навчальну діяльність (ЗНД)**.

Індивідуальні завдання (ІЗ) оцінюються до 10 балів.

Підсумковий контроль.

Диференційований залік з дисципліни у II семестрі проводиться викладачем академічної групи на останньому занятті з дисципліни.

Умовою допуску до іспиту є набрання 70 балів ЗНД. Оцінка за диф. залік становить від 50 до 80 балів.

Оцінка з дисципліни (ОД). $ОД = ЗНД + ІЗ + \text{диф. залік}$

Одержана здобувачем кількість балів з навчальної дисципліни далі оцінюється за 200 бальною шкалою, ECTS ("A", "B", "C", "D", "E") та традиційною системою («задовільно», «добре», «відмінно»)

Оскарження результатів підсумкового контролю проводиться у встановленому в ХНМУ порядку (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_apel_kontrol.pdf).

ПОЛІТИКИ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Рекомендації щодо роботи на курсі: здобувачам рекомендовано брати активну участь у всіх формах роботи на заняттях, повністю виконувати письмові та домашні завдання, ставити запитання під час занять, відвідувати консультації, вчасно здавати завдання та виконувати усі форми контролю. Заохочується участь здобувачів у проведенні наукових досліджень та конференціях за тематикою освітнього компонента.

Відвідування занять. Відвідування практичних занять є обов'язковим. Формою одягу під час офлайн-занять є білий медичний халат. При запізнення більше ніж на 5 хвилин ви можете бути не допущені до заняття. Пропущені заняття відпрацьовуються відповідно до Положення про порядок відпрацювання студентами ХНМУ навчальних занять (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_vidprac_zaniat.pdf).

Академічна доброчесність. ХНМУ стоїть на позиціях нульової толерантності до проявів академічної недоброчесності. Будь-які порушення принципів академічної доброчесності тягнуть за собою відповідальність у встановленому в ХНМУ порядку (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_ad-1.pdf).

Використання електронних гаджетів та інструментів штучного інтелекту допускається для виконання навчальних активностей, за умови дозволу викладача.

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами. Здобувачі з особливими освітніми потребами мають зв'язатися з викладачем задля розробки індивідуальної освітньої траєкторії.

Час відповіді викладача: 24 години.

Технічні вимоги до роботи на курсі:

- доступ до комп'ютера, ноутбука, планшета чи смартфона
- корпоративний обліковий запис Google з власним фото
- навички роботи з Google Workspace (Google Meet, Docs, Sheets, Slides, Forms) та Moodle
- *інші вимоги кафедри*

Технічна підтримка: АСУ (ev.shevtsov@knmu.edu.ua), Google (tehotdelknmu@gmail.com), Moodle (al.korol@knmu.edu.ua)

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Дерев'янченко Н. В. Литовська О.В Латинська мова та медична термінологія : навчальний посібник (для студентів вищих мед. навч. закладів). Харків : ХНМУ, 2017. 172 с.

2. Латинська мова та медична термінологія. Частина І. Анатомо-гістологічна термінологія : робочий зошит / упор.: Дерев'янченко Н. В., Литовська О. В., Перекрест М. І., Некрашевич Т. В., Лелюк О. О. Харків, 2024. 94 с.
3. Латинська мова та медична термінологія. Частина ІІ. Клінічна та фармацевтична термінологія (для студентів медичних факультетів) : метод. Матеріали до практ. занять для студентів / упор. Н. В. Дерев'янченко Н. В., Литовська О. В. Харків : ХНМУ, 2018. 93 с.
4. Латинська мова та основи медичної термінології : національний підручник / Л. Ю. Смольська. П.А. Содомора, Д.Г. Шега та ін. К. : ВСВ «Медицина», 2019. 472 с.
5. Латинська мова для студентів стоматологічних факультетів: підручник / О.М. Беляєва, В.Г. Синиця, Л.Ю. Смольська та ін. 2-е вид. К. : ВСВ «Медицина», 2020. 464 с.
6. Міжнародна анатомічна термінологія (латинські, українські, російські та англійські еквіваленти) : навч. посібник // під ред. Черкасов В. Г., Бобрик І.І., Гумінський Ю. Й. Вінниця : Нова книга, 2010. 388 с.
7. Міжнародна анатомічна термінологія (латинська, українська, англійська) / International anatomical terminology (Latin, Ukrainian, English) / О.І. Ковальчук. К. : Київ-плюс, 2023. 128 с.
8. FIPAT. Terminologia Anatomica. 2nd ed. FIPAT.library.dal.ca. Federative International Programme for Anatomical Terminology, 2019. URL: <https://libraries.dal.ca/Fipat/ta2.html>
9. ICD-11 pro Statistica Mortalitatis et Morbiditatis. URL: <https://icd.who.int/browse/2025-01/mms/la#1435254666>.
10. Stedman's Medical Dictionary for the Health Professions and Nursing. Stedman's; 7th edition. 2011. 2439 p

В. о. зав. кафедри латинської мови
та медичної термінології

О.В, Литовська